

De grazer als kop van Jut

Jeroen de Koe

Heel soms valt het tegen tijdens een wildsafari. Dan hebben de herten en zwijnen blijkbaar wat anders te doen dan voor de lens van de camera van de excursie-deelnemers te gaan staan. Een gids zei me laatst: “Dan voel je je toch wat ongemakkelijk. Maar weet je wat de deelnemers in koor zeiden? We hebben toch fantastisch veel Schotse hooglanders van dichtbij gezien, geweldig!”

Het geeft aan hoezeer deze dieren zijn ingeburgerd op de Veluwezoom. Bijna veertig jaar zijn ze er nu en ze zijn niet meer weg te denken. Toen ze begin jaren tachtig bij wijze van proef kwamen, was de reden van hun komst nog relatief simpel: in het systeem ontbrak een grazer die vegetatie kort hield, opslag op de hei tegenging en door zijn gedrag zorgde voor meer variatie in de natuur. Het was een haast wiskundige afweging: ecologie als bètawetenschap. Op tientallen plaatsen in het land volgden runderen als grazers in de natuur. Ons team heeft het afgelopen jaar een nieuw begrazingsplan gemaakt. Het oude was zestien jaar oud en niet meer van deze tijd. Sterker nog: er heeft zich in de afgelopen jaren een trendbreuk voorgedaan. Het oude plan telde tien pagina's en ging vooral over de status van de dieren, hun gezondheid en wat te doen als er een besmettelijke ziekte zou uitbreken. De communicatieparagraaf telde welgeteld elf regels goedbedoelde, maar niks zeggende tekst.

En nu? Wie dieren in zijn terrein heeft, of het nu herten of zwijnen zijn, of zelf geïntroduceerde paarden of runderen, weet dat hij er bij vlagen gedoe over heeft. Lees maar even mee. Ondanks de waarschuwingsbordjes zetten mensen hun kind op de rug van een hooglander voor de foto. Af en toe gaat het mis en dan treedt een protocol in werking hoe hiermee om te

gaan. Is het te koud, te nat, te warm of te droog, dan begint de discussie op social media en heel soms ook in het gebied zelf. De een vindt dat er te veel zijn, de ander te weinig. Wij grijpen in bij nodeloos lijden,

“Er zijn voorbeelden waar de grazers verdwenen omdat ze de publieke opinie niet konden weerstaan’

maar er zijn ook mensen die vinden dat we er met onze tengels van af moeten blijven. De hooglanders bevallen ons goed. Het zijn rustige dieren, ze gaan goed samen met publiek en ze doen hun nuttige werk dag in dag uit: grazen. Maar tijdens een

excursie van provinciale politici vond het PVV-statenlid dat we inheemse koeien hadden moeten gebruiken. En ook uit de vakwereld weet iedereen me te vertellen waarom teruggefokte Nederlandse runderen, wisenten, taurossen of Galloways het beter doen. Je bent helemaal in de aap gelogeerd als er demonstranten bij je aan het hek staan en de dieren worden benaderd alsof het hun eigen kinderen zijn. Er zijn voorbeelden waar de grazers verdwenen omdat ze de publieke opinie niet konden weerstaan.

Dieren op je terrein vereisen een permanente staat van alertheid, bij iedereen in het team. We moeten beter dan vroeger voorbereid zijn op calamiteiten en alles moet op orde zijn: protocollen, achterliggende cijfers, gegevens over gezondheid, bereikbaarheid, bebording. Het nieuwe begrazingsplan voor paarden en runderen telt niet 10, maar 52 pagina's. Meer dan de helft gaat over communicatie, risicobeheersing en het verzamelen van cijfers over de dieren, nodig om eventuele kritieken snel te kunnen pareren. Het is het bewijs van een nieuwe tijd, waarin we natuurbeheer niet langer louter ecologisch gedreven kunnen aanvliegen.

In de tussentijd is er nóg iets veranderd: nog niet zo heel lang geleden maakten de ecologen en faunabeheerders zo'n plan en mocht de afdeling communicatie het vervolgens uitleggen. Ook dat is inmiddels ouderwets: het integraal bekijken van alle mogelijke gedoe eromheen moet in iedereen zitten. Als je begrazing alleen maar bekijkt vanuit de zegeningen voor de natuur, loop je een levensgroot risico dat je vroeg of laat nat gaat.

Gelukkig weten de dieren van dit alles niks. Als ik ze zo uiterst relaxed bezig zie, denk ik weleens: “Lekker grazen jongens. Wij passen wel op dat er niks gek gebeurt.”